

En memòria del teu comportament del dia 30 de Juny i del 20 de Setembre, els Reis t'han deixat aquest obsequi.

*T'estima la marona,
Vda. Prats*

Castelló, diada dels Reis. 1952

Ara recordo en Modest d'aquesta manera. I d'aquesta manera *tots nosaltres, els seus amics*, en plorem l'absència.

Josep M. NADAL
Institut d'Estudis Catalans
Universitat de Girona

PERE-ENRIC BARREDA I EDO
(Benassal, 1964 — Barcelona, 2014)

El primer dia d'abril de 2014 moria a Barcelona el professor Pere-Enric Barreda i Edo, nascut a Benassal (Alt Maestrat) el 15 de maig de 1964, al si d'una família de condició social modesta i de procedència masovera. Fou la seva una mort sobtada, que el sorprenia, als quaranta-nou anys, carregat de vitalitat i de lucidesa intel·lectual; en definitiva, la mort segava de manera abrupta una trajectòria civil i professional que es trobava en plena maduresa i activitat i que ha quedat marcada per l'exemplaritat de la conducta, el compromís insubornable amb la pròpia nació catalana i la responsabilitat i el rigor posats al servei de la recerca i la docència.

Pere-Enric Barreda, que havia cursat el batxillerat a l'institut Francesc Ribalta, de Castelló de la Plana, va restar unit —des del primer moment de la seva formació universitària fins a la mort— a la Universitat de Barcelona, en la qual es llicencià (1987) i es doctorà (1991) en Filologia Clàssica. Ben aviat s'hi incardinaria en qualitat de becari i progressivament començà a ocupar, dins la Facultat de Filologia, els diversos càrrecs d'ajudant LRU, professor associat i, d'ençà de l'any 2001, professor titular d'universitat, al departament de Filologia Llatina. A través d'aquest recorregut universitari, l'especialització del professor Barreda s'ha centrat fonamentalment en les tres disciplines següents: la crítica de textos, l'estil i l'estètica literaris, i l'anàlisi literària.

D'altra banda, sobre la base d'una obra admirable —i força prolífica, malgrat haver disposat d'un període més aviat curt en la seva producció—, el perfil científic d'aquest professor humanista es defineix pels trets de llatínia i de medievalista. En aquest sentit, convé destacar les quatre línies de recerca que sobresurten en la seva carrera de professor i d'investigador, això és: la tradició hispànica d'Estaci, el llatí jurídic clàssic i medieval, l'onomàstica catalana i l'etimologia llatina, i la innovació en la docència del llatí. Així mateix, formava part del Grup de Recerques en Antiquitat Tardana i de l'Institut de Recerca en Cultures Medievals, de la Universitat de Barcelona. Havia participat en diverses iniciatives de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua i fou un admirador lleial i un col·laborador incondicional de l'Institut d'Estudis Catalans.

Notem que Pere-Enric Barreda iniciava la seva llista de publicacions, l'any 1987, precisament amb un treball sobre els epitafis llatins d'un altre humanista benassalenc, mossèn Salvador Roig. Tot d'una havien d'entrar dins els centres d'interès del nostre professor d'altres autors llatins, com ara Horaci i Virgili. Ara: entre els llatins ha estat Publi Papini Estaci el clàssic que es constituïria en l'objecte d'atenció prioritària del nostre professor, fins al punt que aquest ha esdevingut especialista en l'autor del poema èpic *Tebaida* i, en concret, una autoritat consolidada en la influència d'Estaci dins la tradició hispànica. Com a mostra n'hi haurà prou que esmentem els treballs del

professor Barreda «La *Tebaida* de Estacio en el manuscrito 148 de la Biblioteca Capitular de Tortosa» (a la revista *Habis*, 1992), *Studia Statiana: estudios sobre la traducción española de la Tebaida de Estacio* (1992), i l'edició crítica, publicada per la Fundació Bernat Metge, de l'*Aquileida. Fragment de la guerra de Germània* (2010).

Juntament amb els clàssics, les preferències del professor Barreda van inclinar-se pels estudis sobre el llatí medieval, i de manera prioritària sobre les seves modalitats de llatí eclesiàstic i jurídic, així com sobre el llatí de la cancelleria reial. I a fe que ens n'ha llegat mostres admirables, tals com la traducció, publicada l'any 1996, de l'*Ars notariae*, de Salatiel de Bolonya o el treball «Lletres reials llatines de Jaume I (1216-1256)», publicat a *Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia* (2004).

No cal dir que, des de la seva condició d'expert en llatí medieval, el professor Barreda va fer incursions notables en el camp de la paleografia i la diplomàtica. En aquest sentit convé tenir en compte la seva familiaritat amb arxius i biblioteques que li poguessin furnir o bé noves dades sobre l'obra i la influència corresponent d'Estaci o bé documentació diversa sobre la qual pogués fonamentar alguns aspectes dels orígens de la civilització cristiana a la seva comarca, l'Alt Maestrat. De fet, esdevingué un coneixedor profund d'arxius com el de Benassal, en primer lloc, però també de Culla, Ares i l'Anglesola, a més dels arxius de la Corona d'Aragó i del Regne de València; també visità amb assiduitat la Biblioteca de Catalunya i la Biblioteca Capitular de Tortosa. Escorcollador impenitent de documentació medieval, dels viatges d'estudi del nostre historiador i llatínia no foren aliens arxius i biblioteques de Madrid, Saragossa, París, Ginebra o Londres.

Com a producte de les seves recerques comptem amb nombroses publicacions, que sovint són obres de referència, tals com els estudis sobre les cartes de població i sobre els establiments de diversos municipis del Maestrat (com ara Benassal, Ares, Càlig i la Torre d'en Besora) i d'altres de la batllia aragonesa de Cantavella. També va estudiar el privilegi de Jaume II sobre el mercat i les fires de Guimerà (Urgell) i va publicar *L'esperit d'Àneu. Llibre de costums i ordinacions de les Valls d'Àneu* (1999). D'altra banda, al nostre medievalista, empeltat d'excursionista, el seduïen els camins que va fressar Jaume I en els seus primers passos vers la conquesta del País Valencià. Així doncs, amb l'ajuda del *Llibre dels fets* i de la documentació arxivística que dominava, el professor Barreda va publicar diversos treballs sobre aquells itineraris jaumins, en representació dels quals adduïm ací *El camino de Jaime I por La Iglesuela y las Bailías* (2010).

Va dirigir l'obra clau per la història local, publicada en quatre volums, *Benassal. Recull bibliogràfic de textos* (1988-2007). No cal dir que la historiografia de Benassal ha fet un salt qualitatiu de la mà de les abundants monografies sobre temes locals que el fill preeminent de la vila va anar traient a la llum tot al llarg de la seva trajectòria d'investigador. A banda del recull bibliogràfic que acabem d'esmentar, així com dels estudis sobre la carta de població i sobre els establiments, convé tenir en compte la *Crònica documentada de Benassal. Segle XIV* (2007), així com els treballs sobre l'aula de gramàtica llatina, sobre onomàstica local, sobre el mestre de música benassalenc Perfecte Artola, més la crònica documentada del segle XIV, etc. Amb Emili Ferrando ha coordinat el volum, editat pel Grup de la Memòria Històrica, *Benassal, segle XX. Un estudi d'un poble rural fet amb fonts orals* (2007).

Investit el professor Barreda de l'autoritat de medievalista que li conferia la seva carrera fecunda, Benassal i Ares tingueren la fortuna de comptar amb ell com a cronista oficial, un càrrec, val a dir, honorífic. També sobre Ares va publicar la *Crònica documentada d'Ares. I. Fonts escrites (1157-1550)* (2006).

Naturalment, diverses branques de la lexicografia —tant en la seva vessant històrica com en la dialectal, i en concret, l'onomàstica i l'etimologia— van constituir un altre camp d'atenció preferent del nostre llatínia. En efecte, d'una banda, va treballar el vocabulari del *Thesaurus puerilis*, d'Onofre Pou, així com l'antroponímia medieval del Maestrat i, d'una altra, va publicar «Paleotoponímia i toponímia de Benassal, la Tinença de Culla i Ares» (a la revista *Estudis castello-*

nencs, 1998), el *Petit Vocabulari de Benassal (Maestrat)*, de Carles Salvador (2005) i el *Vocabulari de Catí*, de mossèn Joan Puig (2012).

Sens dubte, un apartat central en la personalitat de Pere-Enric Barreda el constitueix la seva admiració profunda i indefugible per la vida i l'obra del que fóra el gran mestre de Benassal, Carles Salvador, al llegat del qual es va mantenir unit des de ben jove i en va ser un dels vindicadors més fermes fins a la mort, la qual el va sorprendre amb l'edició del poemari salvadorià *Veles i gavines* a punt de ser lliurada a la impremta. Precisament, la formació de llatinista de Pere-Enric va pesar en els seus primers intents d'aproximació a l'obra salvadoriana, tal com podem constatar en el treball «Carles Salvador i els clàssics», publicat a l'*Anuari de Filologia. Studia Graeca et Latina* (1993). Gran impulsor de la Fundació Carles Salvador, era membre del patronat fundacional (2002) d'aquesta entitat benassalenca, des de la qual va dur a terme una tasca impagable d'estudi, edició i promoció de l'obra de Carles Salvador. En són una mostra admirable, ultra l'esmentat *Petit Vocabulari de Benassal*, les obres següents: *Carles Salvador. Cant i encant de Benassal* (2004), *Itinerari Informatiu «Carles Salvador a Benassal»* (2005), *Carles Salvador, una vida en imatges* (2009; 2a ed., 2012), *Les festes de Benassal. Carles Salvador* (2010, 3a ed.), *Carles Salvador, mestre de Benassal (1916-1934). Antologia de textos* (2013; en va deixar gairebé enllestit un segon volum).

Com a cloenda, hem de reconèixer amb admiració que, amb una existència més breu del que calia, la vida del doctor Pere-Enric Barreda mostra una trajectòria humana, científica i professional de gran medievalista i professor acreditat, especialista en Estaci, en història medieval del Maestrat i en Carles Salvador. Definitivament, al perfil d'home savi i ciutadà generós i apassionat per la seva terra, ell hi unirà per sempre la condició de benassalenc profundament identificat amb el Maestrat.

«Coses del Maestrat» fou, per cert, el títol del blog que conreava amb assiduitat a Vilaweb i, finalment, l'Associació cultural «Maestrat Viu» inaugurava els seus guardons d'honor (2014) amb el premi «Carles Salvador» mitjançant el qual retia homenatge a Pere-Enric Barreda, per tota una vida lliurada amb generositat a ennobrir el seu país.

Vicent PITARCH
Institut d'Estudis Catalans

ALBERT MANENT I SEGIMON¹
(1930-2014)

El passat 14 d'abril ens deixava Albert Manent i Segimon, advocat, filòleg, poeta i historiador. Nascut a Premià de Dalt, el Maresme, el 23 de setembre de 1930,² aviat se'n va anar amb els seus pares, el poeta Marià Manent i Cisa i Josefina Segimon i Cisa, a viure a Barcelona.³ Durant el període de la guerra civil la família Manent va fer estada a Viladrau.⁴ El 1939 començava els estudis

1. Per confegir aquesta necrològica ens han estat indispensables els treballs de Jordi Manent, *Bibliografia d'Albert Manent*, i de Pilar Garcia-Sedas, *Cronologia*, publicats, respectivament, a les p. 143-237 i 239-257 del llibre *Records d'ahir i d'avui. Homenatge a Albert Manent i Segimon amb motiu dels 70 anys*. Barcelona (Publicacions de l'Abadia de Montserrat), 2001.

2. Albert Manent, *Sota els estels de ca l'Herbolari. Un infant a la Guerra Civil*, Badalona (Ara Llibres, SCCL), 2013, p. 15, diu: «Vaig néixer un 23 de setembre. L'esdeveniment va tenir lloc a Premià de Dalt, a les acaballes de l'estiu. Els Manent vivíem, almenys des de mitjan segle xv, en una modesta masia, dita can Manent».

3. Pilar Garcia-Sedas, *op. cit.*, p. 239, diu: «1932 [...] La família s'instal·la al carrer de Craywinckel, número 24, del barri de Sant Gervasi, propietat de Jaume Bofill i Ferro».

4. «El 19 de juliol jo tenia quasi sis anys i la meva germana Roser, quatre. Vivíem al carrer de Craywinckel en un pis espaiós i no ens faltava res». (*Sota els estels de ca l'Herbolari*, p. 23). Sobre l'estada dels Manent a Viladrau,